

ційних установ на штучному інфекційному фоні церкоспорельозної кореневої гнилі (*Cercospora herpotrichoides* Fron.) протягом 2011–2015 рр.

Погодні умови 2011–2012 рр. не сприяли розвитку кореневої гнилі. Ураження сортів пшениці озимої знаходилося в межах від 1 % до 23,8 %. Гідротермічні коефіцієнти весняно – літнього періоду становили у 2011 р. 0,97, а у 2012 р. 1,3, що свідчить про недостатнє зволоження для розвитку даної хвороби. Розвиток збудника церкоспорельозної кореневої гнилі на сортах пшениці озимої у 2011 р. становив 11,8 %, а у 2012 р. – 15,3 %. За стійкістю проти даного захворювання виділились сорти миронівської селекції: ‘Колумбія’, ‘Фаворитка’, ‘Миколаївка’, ‘Експромт’. Серед сортів селекції інших селекцентрів – ‘Жайвір’, ‘Столична’, ‘Поверна’, ‘Зерноградка 8’.

Погодні умови 2013–2015 рр. були сприятливими для розвитку церкоспорельозної кореневої гнилі. Середній ступінь ураження кореневими гнилями становив у 2013 р. 21,4 %, 2014 р. – 32,0 %, 2015 р. – 23,6 %.

Помірну стійкість проти даного захворювання проявили сорти миронівської селекції: ‘Миронівська 65’, ‘Крижинка’, ‘Смуглянка’, ‘Оберіг Миронівський’, ‘Славна’, ‘Берегиня миронівська’, ‘Миколаївка’. Відносну стійкість до корневих гнилей виявлено у сортів пшениці озимої з інших селекцентрів: ‘Косовиця’, ‘Бунчук’ (Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення), ‘Елегія’, ‘Ясочка’ (Білоцерківська дослідно-селекційна станція), ‘Аналог’ (ННЦ «Інститут землеробства НААН»), ‘Досконала Гордовита’ (Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр’єва НААН).

Отже, залежно від погодних умов збудник корневих гнилей набував різного ступеню розвитку. Відносну стійкість до церкоспорельозної кореневої гнилі за період дослідження проявили 15–20 % сортів пшениці озимої від загальної кількості вивчених сортів.

УДК 338.43:633.34

**Новицька Н. В.**, кандидат сільськогосподарських наук,

доцент кафедри рослинництва

**Радзевелюк А. М.**, магістр 1 року навчання

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: novictska@rambler.ru

## **ВПЛИВ ДОБРІВ ТА СПОСОБУ ЗБИРАННЯ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ СОЇ**

На сучасному етапі розвитку агропромислового комплексу України соя, як цінна білково-олійна культура, яка має широкий спектр використання в кормовиробництві, на харчові, тех-

нічні цілі і в медицині, здобуває наразі виключне значення. Ця культура вирізняється унікальною сукупністю ознак якості зерна, має достатньо високу продуктивність, широкий ареал розповсюдження і характеризується високою економічністю виробництва. Саме тому соя за обсягами виробництва є провідною бобовою та олійною культурою світу та її експорт складає одну з провідних статей світового експорту сільськогосподарської продукції. Але до цього часу виробництво та промислове використання сої в Україні ще не отримало потрібного розвитку, хоча його слід визнати безумовно доцільним за біологічними, соціальними та економічними міркуваннями. Вона є відновлюваним білково-олійним ресурсом, за рахунок якого значною мірою вирішується проблема харчового і кормового білка та олії. Україна має природні ресурси, які відповідають біологічним вимогам до вирощування цієї культури, які забезпечують лише 10 % потреби внутрішнього ринку. Соя власного виробництва може стати не тільки одним з важливих ресурсів білка та олії, а й статтею значних фінансових надходжень.

Мета досліджень – вивчення впливу мінеральних добрив та способу збирання (ручне чи механізоване) на лабораторну і польову схожість насіння ранньостиглих сортів сої ‘Десна’, ‘Танаїс’ та ‘Либідь’. Насіння сої вирощували у ВП НУБіП України «АДС» за схемою внесення добрив: 1 – контроль (без добрив); 2 –  $N_{30}P_{60}K_{60}$ ; 3 –  $N_{60}P_{60}K_{60}$ ; 4 –  $N_{90}P_{60}K_{60}$ . Лабораторну схожість та енергію проростання насіння визначали згідно методик ДСТУ 4138-2002 в лабораторії «Якості насіння» кафедри рослинництва НУБіП України.

Результати проведених досліджень засвідчили, що за ручного збирання маса 1000 насінин у ранньостиглого сорту ‘Десна’ зростала від 141 до 158 г залежно від збільшення норми добрив, у сорту сої ‘Танаїс’ – від 170 до 180 г, у сорту ‘Либідь’ – від 186 до 201 г відповідно. Енергія проростання насіння сої залежала від збільшення внесення добрив і змінювалась в межах 94–100 %, тоді як на показник лабораторної схожості насіння збільшення внесення добрив практично не впливало і за ручного збирання він складав 100 %. Механізоване збирання насіння сої знижувало посівні якості сортів сої внаслідок пошкодження насіння, енергія проростання при цьому не перевищувала 94 %, лабораторна схожість – 97 %.

У цілому, внесення мінеральних добрив підвищує посівні якості насіння сої. Енергія проростання та лабораторна схожість насіння вищі при ручному збиранні культури, маса 1000 насінин більше залежить від сорту. Вищі посівні якості має насіння ранньостиглого сорту сої ‘Либідь’.